

Auguste Comte (1798-1857)

Bil je pod vplivom nestabilnosti, nezadovoljstva z nestabilnostjo družbenega izida francoske revolucije. Predlagal je reforme, ki bi zagotovile trdnost družbe in gotovost družbenega življenja. Tudi on ne zanika napredek, vendar ga vidi v vedno večjem redu. Način izpopolnjevanja mora biti skladen. Njegov moto je »s pogresom do reda«. Po izobrazbi je bil matematik, menil je, da matematika nima pravega mesta v družboslovju. Izdal je *Tečaj pozitivne filozofije*, v poznih letih pa *Sistem pozitivne politike*. Njega štejemo za ustanovitelje pozitivizma. Pozitivizem naj bi bil v nasprotju s teološko, filozofsko miselnostjo, z vsem kaj je neresnično.

Značilnosti pozitivizma:

- pozitivizem naj bi se držal principa realnosti,
- prizadeva si po ugotovitvi tisto, kar je koristno za družbo,
- njegova miselnost mora biti natančna,
- poudarja in relativizira povezanost pojavov,
- njegova misel je holistična.

Avguste Comte ni preveč originalen mislec, on sistematizira že znane teze. Razvil je sistem znanosti - šest znanosti, ki so postopoma postale pozitivistične: astronomija, matematika, fizika, kemija, biologija, sociologija. Te znanosti gredo od najširše znanosti k najožji. Astronomija je najmanj kompleksna znanost, sociologija pa je najbolj kompleksna. Sociologija je znanost, ki proučuje najkompleksnejši vidik stvarnosti. Tukaj ni ekonomije in psihologije. Ekonomija proučuje samo en del družbene znanosti. Psihologija pa proučuje človeka kot organsko bitje, kar pa že proučuje biologija. Za osnovno sociološko enoto obravnava družino. V njej se kažejo vsa razmerja, ki so značilna za družbo kot celoto. Kaže se tudi avtoriteta in neenakost. Zastopal je patriarhalno obliko, čeprav je rekel, da so ženske čustveno močnejše. Comte je pomemben ker je sociologijo razdelil na dva dela:

a) na proučevanje družbene statike in

b) na proučevanje družbene dinamike.

a) Pri statiki proučujemo zgradbo in sestavo, bistveno je to, da mora v njem obstajati konsens, ki je duševnega izvora. Izvira iz enotnega sistema idej in vlada v družbi. Osnovna enota pri proučevanju družbene statike je družina.

b) Montesquie-ja je zanimalo, zakaj prihaja do razlike v družbi. Comta to ne zanima. Zanima ga enotna podmena v sociologiji. To on opravi z zakonom o treh stadijih razvoja človeštva. Tri stadiji (stadiji ustrezajo: otroštvu, mladosti in zrelosti v človeštvu).

Teološki stadij (družbe so znotraj stabilne, fetišizem, politeizem, monoteizem):

V tem stadiju ne prihaja do notranjega razkrajja. Teološko-vojaški stadij ima vero v bogove in s tem tudi v družbeno ureditev. Ljudje sčasoma ugotovijo da bogov ni. Razmišljajo o naravi na spekulativen in metafizičen princip. Prihajajo do različnih ugotovitev metafizike in s tem tudi do sporov. Menil je, da je v njegovem času skrajni čas, da se to obdobje preseže v znanstveni stadij, kjer bodo znanstveniki nadaljevali družbeni razvoj. Pozitivistična znanost ne bo ugotavljala vzrokov, ki jih ni mogoče ugotoviti (to je metafizična utvara). Lahko pa ugotavlja splošne zakonitosti, ki se nanašajo na vrsto in sukcesijo pojavov: zaporedni zakoni sukcesije in zakon hkratnega obstoja. In pa začasnih zakonov. Mi lahko s tem zakoni napovemo prihodnost. On je do tega zakona prišel spekulativno.

Dopisoval si je z Millom. Mill je druga veja pozitivizma. Zahteval je, naj bo razlaga vzročna, in da naj do razlage pridemo na individualno - psihološki ravni. On zagovarja naravoslovno naravnost sociologije. Zagovarja razlago splošnih zakonitosti (kot Comte), vendar Mill poudarja in tehta natančnost na individualno-psihološki ravni. Je zagovornik scientizma. Po njegovem sociologija izhaja iz biologije (Comte), kakor biologija ugotavlja prispevek celotnemu organizmu, tako naj sociologija ugotavlja, kako posamezniki in

institucije funkcionirajo v družbi. Mill je materialno pomagal Comtu, dokler se nista sprla zaradi teoretičnih vprašanj.

Comte je prvi, ki je to družboslovno vedo imenoval sociologija, najprej jo je imenoval socialna fizika. Leta 1840 je uporabil izraz sociologija, ki je zloženka dveh besed: gr. Logos - znanost veda; lat. socius - tovariš. Comte je zaupal v znanost, ta je oblika družbene zavesti, ki zagotavlja, da bo družba funkcionirala zrelo. Družba bo organizirana znanstveno, iz tega pa ne bo sledila odprava zasebne lastnine. Znanost je nekakšna odrešiteljica družbe, odpravila bo družbene probleme.

Comte je spoznal žensko iz verne družine. Ta je kmalu umrla. To srečanje je pripeljalo do spremembe v njegovem nazoru. Brez religije ni več možna integracija družbe. Mora se ustanoviti nova religija, ki ne sme imeti utvar in mora temeljiti na stvarnosti (pozitivna religija). Nova religija naj bi imela človeštvo za predmet spoštovanja.

Pomanjkljivosti pozitivistične znanosti:

- omejena je na tisto, kar lahko direktno opazimo, zanemarja teorijo in teoretične pojme;
- pozitivizem v obeh različicah zanemarja človeško zavest, pravi da je to delovanje determinirano (Comte: z kulturo, Mill: z instinkti motivi);
- pozitivizem je prispeval odločilno vlogo k oblikovanju sociologije, ostale znanosti niso imele tako sistemiziran pristop;
- ne zagovarja globinskega raziskovanja, zanemarja fenomenalizem.

Comte definira sociologijo: Sociologija obravnava vsak pojav iz dveh stališč:

- s stališča skladja s pojavi, s katerimi tvori določen sklop;
- s stališča s prejšnjimi stanji v človekovem razvoju.

V obeh primerih si prizadeva razkriti resnične splošne odnose med vsemi družbenimi pojavi (četrti zvezek *Tečaja pozitivistične filozofije*).